

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра історичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДП8 «ІСТОРІЯ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННО СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма «Історія», «Середня освіта»

Освітній ступінь «Бакалавр»

спеціальність 032 «Історія та археологія»,

014.03 «Середня освіта. Історія»

факультет Історичний

Робоча програма з курсу «Історія країн Центральної та Південно-Східної Європи»
(назва навчальної дисципліни)

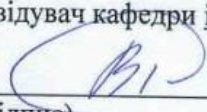
Для студентів ОПП «Середня освіта», «Історія»

Спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, 032 Історія та археологія

Розробник: к.і.н., доцент кафедри історичних дисциплін Новікова С.В.

(вказати автора, його посаду, науковий ступень та вчене звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історичних дисциплін
Протокол № 1 від “ 27 ” серпня 2020 року

Завідувач кафедри історичних дисциплін

(підпис) _____ (Романцов В.М.)
(прізвище та ініціали)

©МДУ, 2020 рік

©_Новікова С.В., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 2	ОПП: 014.03 Середня освіта. Історія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат		Семестр:	
Загальна кількість годин: 120		7-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 СРС - 6	Освітній рівень: бакалавр	24 год.	10
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6
		Лабораторні	
		- год.	-
		Самостійна робота	
		78 год.	102
		Індивідуальні завдання: -	
Вид контролю: залік			

Співвідношення годин аудиторних занять та СРС для денної форми навчання:

Аудиторних занять – 33% від загальної кількості годин

СРС – 67% від загальної кількості годин

Індивідуальної роботи: 0%

Співвідношення годин аудиторних занять та СРС для заочної форми навчання:

Аудиторних занять – 13% від загальної кількості годин

СРС – 87% від загальної кількості годин

Індивідуальної роботи: 0%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: на основі здобутків сучасної історіографії сформувані у майбутніх фахівців-істориків знання про головні етапи та події в історії народів Центральної та Південно-Східної Європи в конкретному часовому просторі (від доби середньовіччя до початку ХХ ст.).

Завдання: розглянути

- соціально-економічні, політичні, культурні та інтелектуальні процеси в регіоні;
- основні етапи, труднощі та здобутки в процесі державотворення та подальшого розвитку південних та західних слов'ян, інших народів регіону;
- зовнішні впливи на народи регіону, їх держави;
- специфіку історії регіону, його місце в європейській цивілізації;

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Дисципліна «Історія країн Центральної та Південно-Східної Європи» логічно доповнює курси «Історія Європи доби античності та Середніх віків» та «Історія Європи та Північної Америки нового часу» і входить до блоку дисциплін, що знайомлять здобувачів вищої освіти з всесвітньою історією. Навчальна дисципліна забезпечує окремі теоретичні блоки курсів «Спеціальні історичні дисципліни», «Історія історичної науки», «Джерелознавство», «Філософія», «Релігієзнавство».

Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Для вивчення навчальної дисципліни «Історія країн Центральної та Південно-Східної Європи» необхідно мати теоретичні знання з курсів «Історична географія», «Історія Європи доби античності та середніх віків», «Історія Європи та Північної Америки нового часу».

Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- періодизацію історії регіону та основні дати;
- особливості економічного розвитку народів регіону від доби середньовіччя до початку ХХ ст.;
- соціальну структуру суспільства народів Центральної та Південно-Східної Європи та її еволюцію;
- розвиток форм державного устрою у Центрально-Східній Європі;
- особливості розвитку культури народів регіону;
- характерні риси менталітету;
- роль православної та римської католицької церкви у розвитку західно- та південнослов'янських народів;
- біографічні відомості про найбільш відомих політичних, суспільних та культурних діячів;
- найважливіші письмові джерела;
- найважливіші історіографічні проблеми історії Центральної та Південно-Східної Європи;
- основні поняття та терміни.

вміти:

- аналізувати зміст історичних джерел, оцінювати їх інформативні можливості та ступінь об'єктивності;
- опрацьовувати сучасну наукову літературу з історії західних та південних слов'ян;
- використовувати знання джерел та історіографії для створення джерелознавчих та історіографічних оглядів, аналітичних текстів різного рівня складності з тем курсу;
- оцінювати факти історії регіону і оперувати ними;
- виділяти причини та наслідки історичних подій у регіоні у добу Середньовіччя та Нового часу;
- простежувати логіку розвитку того чи іншого явища чи події;
- зіставляти різні історичні події та явища у часі та просторі;
- визначати особливості розвитку західно- та південнослов'янських народів у добу Середньовіччя та Нового часу, порівнювати та ілюструвати подібні і відмінні риси їх політичного, економічного, соціального та культурного розвитку;
- аргументувати власну точку зору на дискусійні питання;
- чітко викладати історичний матеріал з використанням відповідної спеціальної лексики;
- працювати з картою.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Етнічні і державотворчі процеси у Центральній та Південно-Східній Європі (V – X ст.)

Тема 1. Вступ до курсу. Предмет і завдання курсу. Періодизація історії південних та західних слов'ян. Головні письмові джерела з історії західних та південних слов'ян. Основні напрями розвитку слов'янознавства. Історичні регіони та деякі історичні назви.

Тема 2 Походження слов'ян та їх розселення у Європі. Поява слов'ян на історичній арені. Праслов'янські племена в добу "Великого переселення народів". Середнє та Нижнє Подунав'я у V ст. Розселення слов'ян. Заселення слов'янами Балканського півострова. Слов'яни східні, західні та південні. Суспільно-політичний устрій. Розвиток господарства та економіки. Релігійні вірування. Соціально-політичний розвиток у останній третині I тис. н.е. Візантія і слов'яни. Християнізація слов'ян.

Тема 3. Виникнення слов'янських держав на Балканах та в Подунав'ї. Перші слов'янські ранньодержавні утворення: держава Само, Карантанське князівство. Великоморавська держава. Проникнення протоболгар на Балкани і утворення Першого Болгарського Царства. Виникнення Хорватської держави та проголошення її королівством. Утворення та розвиток Сербської держави. Слов'яно-германське сусідство і суперництво. Виникнення Давньочеської держави. Виникнення Давньопольської держави.

Змістовий модуль 2. Піднесення і занепад середньовічних слов'янських держав (XI – XV ст.)

Тема 4. Виникнення і розвиток середньовічних монархій у слов'ян. Чеські землі в XI – XIV ст. Династія Пржемысловичів (IX – поч. XIV ст.). Чеське Королівство. Династія Люксембургів. Криза чеського суспільства та зародження гуситського руху. Гуситська революція та гуситські війни.

Політична роздробленість і утворення об'єднаної Польської держави. Правління династії Пястів (IX – друга пол. XIV ст.). Династія Ягеллонів (к. XIV – XVI ст.). Формування станової монархії у Польщі.

Тема 5. Держави і народи на Балканах. Болгарія під владою Візантії. Друге Болгарське Царство. Сербська держава Неманичів у XIII – XIV ст. Початок османської експансії. Розпад Сербського царства. Сербська деспотія.

Боснійська держава у XIII – XIV ст. Виникнення Герцеговини. Чорногорія. Унія Хорватського та Угорського королівств. Особливості розвитку міст-держав Далмації. Албанські князівства XIII – XV ст.

Народи Центральної та Південно-Східної Європи у складі інших держав: Велика Карантанія. Словаки: приєднання словацьких земель до Угорського королівства. Словацькі землі під владою Арпадів та Анжуйської династії. Полабсько-поморські слов'яни в X – на початку XIII ст. Вендська держава. Підкорення німцями полабських слов'ян. Македонці.

Змістовий модуль 3. Західні та південні слов'яни у ранній Новий час (XVI – XVIII ст.).

Тема 6. Річ Посполита як багатонаціональна держава. Формування шляхетської демократії. Люблінська унія. Державний лад Речі Посполитої. Фільварково-панщинна система. Міста. Зовнішня політика. Реформація і Контрреформація. Криза другої половини XVII ст. Спроби реформ. Феодальна анархія в Польщі у першій пол. XVIII ст. Поділи Речі Посполитої та їх наслідки. Польські землі у складі Габсбурзької імперії та Пруського королівства.

Тема 7. Слов'янські народи у складі імперії Габсбургів. Королівство Чехія у 1520 – 1620 рр. Боротьба станів проти Габсбургів. Повстання 1618 – 1620 рр. Чехія під час 30-річної війни. Соціально-економічний і політичний стан чеських та словацьких земель у XVII – XVIII ст. Патент про панщину. Реформи Марії-Терезії. Скасування особистої залежності селян. Соціально-економічний і політичний розвиток словенських земель у XVI – XVIII ст. Реформація і католицька реакція. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів та Венеції (XVI – XVIII ст.).

Тема 8. Балканські народи у складі Османської імперії. Загальна характеристика турецького панування. Військово-ленна система та її розпад. Державне управління та податкова система. Національне гноблення. Становище православної церкви. Боротьба проти турецького володарювання. Повстання 1598 та 1686 – 1688 рр. в Болгарії. Гайдучий рух.

Змістовий модуль 4. Процеси національного відродження та утворення незалежних держав у західних та південних слов'ян (кінець XVIII – початок XX ст.)

Тема 9. Польські землі у складі різних держав. Польське питання у політиці наполеонівської Франції. Герцогство Варшавське. Четвертий поділ Польщі на Віденському конгресі. Польські землі у складі Російської імперії. Національне відродження. Повстання 30-х та 60-х рр. XIX ст.

Тема 10. Слов'янські народи у складі імперії Габсбургів. Реформи Йосипа II. Чеське національне відродження і його етапи. Революційний рух у Чехії 1848 – 1849 рр. Соціально-економічний стан словацьких земель. Словацьке національне відродження. Революція 1848 – 1849 рр. Південнослов'янські землі у складі імперії Габсбургів. Наполеонівські війни і утворення Іллірійської провінції. Поновлення австрійського панування. Національне відродження у хорватських і словенських землях. Чеські землі у другій пол. XIX – на поч. XX ст. Словацькі землі у другій пол. XIX – на поч. XX ст.

Тема 11. Боротьба слов'янських народів проти османського та габсбурзького володарювання. Утворення незалежних держав. Болгарські землі під владою Османів (друга пол. XVII – перша пол. XIX ст.) Відновлення болгарської державності. Болгарія наприкінці XIX – на поч. XX ст. Сербія під владою Османів та Габсбургів (XVI – XVIII ст.) Відновлення сербської державності у XIX ст. Королівство Сербія наприкінці XIX – на поч. XX ст. Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (к. XVIII – поч. XX ст.). Боснія та Герцеговина в XVIII – XIX ст. Хорвати та словенці у складі Габсбурзької монархії (XIX – поч. XX ст.). Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – поч. XX ст.).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Етнічні і державотворчі процеси у Центральній та Південно-Східній Європі (V – X ст.)												
Тема 1. Вступ до історії західних та південних слов'ян.	8	2				6	9	1				8
Тема 2. Походження слов'ян та їх розселення у Європі.	10	2	2			6	9	1				8
Тема 3. Виникнення нових держав на Балканах та в Подунав'ї	12	4	2			6	11	1				10
Разом за змістовим модулем 1	30	8	4			18	29	3				26
Змістовий модуль 2. Піднесення і занепад середньовічних слов'янських держав (XI – XV ст.)												
Тема 4. Виникнення і розвиток середньовічних монархій у слов'ян	14	4	2			8	13	1				12
Тема 5. Держави і народи на Балканах	12	4				8	13	1				12
Разом за змістовим модулем 2	26	8	2			16	26	2				24
Змістовий модуль 3. Західні та південні слов'яни у ранній Новий час (XVI – XVIII ст.).												
Тема 6. Річ Посполита як багатонаціональна держава.	12	4	2			6	12	1	2		1	8
Тема 7. Слов'янські народи у складі імперії Габсбургів.	11	2	2			6	9	1				8
Тема 8. Балканські народи у складі Османської імперії.	11	2	2			6	12	1			1	10
Разом за змістовим модулем 3	34	8	6			18	33	3	2		2	26

Змістовий модуль 4. Процеси національного відродження та утворення незалежних держав у західних та південних слов'ян (кінець XVIII – початок XX ст.)											
Тема 9. Польські землі у складі різних держав.	12	4				8	9	1			8
Тема 10. Слов'янські народи у складі імперії Габсбургів.	14	4	2			8	10		2		8
Тема 11. Боротьба слов'янських народів проти османського та габсбурзького володарювання. Утворення незалежних держав.	14	4	2			8	11	1			10
Разом за змістовим модулем 4	36	12	4			24	30	2	2		26
Усього годин	120	24	16			78	120	10	6		102

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Слов'янська проблема в джерелах та історіографії	2	
2	Перше Болгарське Царство	2	
3	Виникнення та розвиток Давньопольської держави (IX – XIV ст.)	2	
4	Криза та занепад Речі Посполитої	2	2
5	Балканські народи у складі Османської імперії (XV – XVIII ст.)	2	2
6	Слов'янські землі у складі монархії Габсбургів (XVI – XVIII ст.)	2	
7	Слов'янські народи у складі імперії Габсбургів (к. XVIII – сер. XIX ст.)	2	2
8	Балканські війни	2	
	Усього годин	16	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Дубровник і Далмація в X – XV ст.	16	20
2	Хорватські землі в IX – першій пол. XVI ст.	16	20
3	Чорногорія до початку XX ст.	15	20
4	Боснія та Герцеговина в XVI – XIX ст.	15	20
5	Хорватські та словенські землі у XVI – XIX ст.	16	22
	Разом	78	102

7. Індивідуальні завдання

Теми:

1. Античні автори і слов'янська проблема.
2. Розвиток слов'янознавства наприкінці XVIII – у першій пол. XIX ст.
3. Сучасні концепції походження слов'ян.
4. Проникнення протоболгар на Балкани.
5. Внутрішня та зовнішня політика хана Аспаруха.
6. Внутрішня та зовнішня політика Бориса I.
7. Болгарсько-візантійське протистояння у X – XI ст.
8. Богомільський рух у I Болгарському царстві, його історичне значення.
9. Проблема перших Пястів в історіографії.
10. Формування шляхетської демократії у Речі Посполитій.
11. Повстання Тадеуша Косцюшко.
12. Поділи Речі Посполитої.
13. Польське питання у політиці Франції та Російської імперії.
14. Гуситський рух та його історичне значення.
15. Чехія і 30-літня війна.
16. Реформи Марії-Терезії і слов'янські землі.
17. Реформація у слов'янських землях у складі імперії Габсбургів.
18. Національне відродження у слов'янських народів Австро-Угорської монархії.
19. Револьюційний рух у Чехії у 1848 – 1849 рр.
20. Револьюційний рух у Словаччині у 1848 – 1849 рр.
21. Російсько-турецька війна 1877 – 1878 рр. та її вплив на долю слов'янських народів на Балканах.

8. Методи навчання: лекції (вхідна, узагальнююча, тематичні, проблемні, оглядові), робота в Інтернет, складання бібліографії досліджуваної проблеми, реферування, підготовка доповідей, конспектування, виконання індивідуального завдання.

9. Методи контролю: поточне тестування; модульна контрольна робота.

Перелік питань до заліку

1. Витоки та походження давніх слов'ян.
2. Слов'яни в стародавній історії Центрально-Східної Європи.
3. Формування західно- та південнослов'янського етносів.
4. Суспільно-економічний розвиток. Культура давніх слов'ян.
5. Полабсько-поморські слов'яни у VIII – XII ст.
6. Польська держава в період правління династії Пястів (IX – друга пол. XIV ст.)
7. Польська держава в період правління династії Ягеллонів (к. XIV – XVI ст.)
8. Великоморавська держава.
9. Становлення та розвиток Чеського королівства (IX – XIV ст.)
10. Гуситський рух. Занепад чеської державності (XV – перша пол. XVII ст.)
11. Словацькі землі у складі Угорського королівства (X – XV ст.)
12. Словацькі землі в XVI – XVII ст.
13. Болгарія в VII – XI ст.
14. Болгарія в XII – XV ст.
15. Сербські землі в IX – першій пол. XV ст.
16. Чорногорія в X – XV ст.
17. Боснійські землі в X – першій пол. XV ст.
18. Хорватські землі в IX – першій пол. XVI ст.
19. Дубровник і Далмація в X – XV ст.

20. Південнослов'янські землі під владою Османів (XIV – перша пол. XVII ст.)
21. Річ Посполита в XVII – наприкінці XVIII ст.
22. Національно-визвольний рух у польських землях наприк. XVIII – у 60-х рр. XIX ст.
23. Польські землі в другій пол. XIX – на поч. XX ст.
24. Чеські землі у другій пол. XVII – к. XVIII ст.
25. Національне відродження та спроби відновлення чеської державності (к. XVIII – перша пол. XIX ст.)
26. Чеські землі у другій пол. XIX – на поч. XX ст.
27. Словацькі землі у XVIII – першій пол. XIX ст.
28. Словацькі землі у другій пол. XIX – на поч. XX ст.
29. Болгарські землі під владою Османів (друга пол. XVII – перша пол. XIX ст.)
30. Відновлення болгарської державності. Болгарія наприк. XIX – на поч. XX ст.
31. Сербія під владою Османів та Габсбургів (XVI – XVIII ст.)
32. Відновлення сербської державності у XIX ст.
33. Королівство Сербія наприк. XIX – на поч. XX ст.
34. Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (к. XVIII – поч. XX ст.).
35. Боснія та Герцеговина в XVI – XIX ст.
36. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів та Венеції (XVI – XVIII ст.).
37. Хорвати та словенці у складі Габсбурзької монархії (XIX – поч. XX ст.).
38. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – поч. XX ст.).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2		Змістовий модуль № 3			Змістовий модуль № 4			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	
5	10	10	10	10	10	10	10	10	5	10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. **Історія західних та південних слов'ян (до початку XX ст).** Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи / Укл.: Новікова С.В. – Маріуполь, 2016. – 56 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Дыбковская А. История Польши с древнейших времен до наших дней / А. Дыбковская, М. Жарын, Я.Жарын. – Варшава : Научное изд-во ПВН, 1995. – 381 с.
2. Зашкільняк Л. О. Історія Польщі : від найдавніших часів до наших днів / Л. О. Зашкільняк, М. Крикун ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, Ін-т історичних досліджень, Центр історичної полоністики. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 752 с.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів – до XX ст.). Курс лекцій: Навч. посібник / В. І. Яровий, П. М. Рудяков, В. П. Шумило та ін. – К.: Либідь, 2001. – 632 с.
4. Історія Центрально-Східної Європи/ [за ред. Л. Зашкільняка]. - Львів, 2001. – 660 с.
5. *История южных западных славян / Г.Ф. Матвеев, З.С. Ненашева* - Москва: *Издательство Московского университета*, 2008. - Т. 1. - 688 с. – Режим доступу: https://vk.com/doc215827073_417368911?hash=7c429c0f4bd93af91a&dl=0c49a61e46762cb626
6. Кирилина Л. А. История Словении / *Кирилина Л. А., Пилько Н. С., Чуркина И. В. – Санкт-Петербург: Алетейя, 2011.* - 480 с. - Режим доступу: http://www.inslav.ru/images/stories/pdf/2011_Istoriya_Slovenii.pdf
7. Краткая история Польши: с древнейших времен до наших дней / редкол.: Ф. Г. Зуев [и др.] ; РАН, Ин-т славяноведения и балканистики. – М. : Наука, 1993. – 528 с. : ил.
8. Криль М. Історія Словаччини: Навчальний посібник / Михайло Криль. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006.
9. Лаптева Л.П. История Чехии периода феодализма (V - сер. XVII вв.): Учебное пособие / Л.П. Лаптева. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1993. - 160 с.
10. Лаптева Л.П. История Чехии периода позднего феодализма и раннего нового времени (1648-1849): Учеб. пособие / Л. П. Лаптева. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1998. - 142 с.
11. Михайловская, Л.Л. История западных славян с древнейших времён до начала XXI века / Л.Л. Михайловская, Н.А. Царюк. – Минск : БГУ, 2004. – 239 с.
12. Тымовский М. История Польши = Historia Polski / М. Тымовский, Я. Кеневич, Е. Хольцер ; пер. с польского В. Н. Ковалева [и др.]. – М. : Весь Мир, 2004. – 542 с.
13. Хрестоматия по истории южных и западных славян: Учеб. пособие для вузов: В 3 т. Т. I. Эпоха феодализма / Отв. ред. М.М. Фрейденберг. - Минск, 1987.
14. Чиркович, Сима М. Сербия. Средние века: пер. с серб.-хорв. / Сима М. Чиркович ; пер. Л.А. Савельева, Е.Р. Шапельникова . – М.: Искусство , 1996 . – 271 с.
15. Чиркович, Сима М. История сербов. Сербь между европейскими народами / Сима М. Чиркович. – М.: Весь мир, 2009. – 409 с. – Режим доступу: http://www.rulit.me/books/istoriya-serbov-read-386518-1.html#section_1
16. Чорній В. Історія Болгарії / В. П. Чорній ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів: ПАІС, 2007 . – 403 с.
17. Шумов, С.А. История Словакии, V – XX вв.: Док. исслед. / С.А. Шумов – М. : Белый волк, 2000. – 294 с.

Допоміжна

1. Австро-Венгрия: опыт многонационального государства : [Сб. ст.] / Рос. АН, Ин-т славяноведения и балканистики; Отв. редакторы Т. М. Исламов, А. И. Миллер. - М. : ИСБ, 1995. - 231 с.
2. Австро-Венгрия: интеграционные процессы и национальная специфика : [Сб. ст.] / Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения и балканистики, Центр по изучению Австрии и Венгрии, Гос. ин-т искусствознания; [Редкол.: О. В. Хаванова (отв. ред.) и др.]. - М. : ИСБ, 1997. - 318 с.
3. Восточная Европа в древности и средневековье : проблемы источниковедения: [в 2-х ч.] / редкол. : Е. А. Мельникова (отв. ред.) [и др.] ; РАН, Ин-т всеобщей истории. - М.: ИРИ РАН, 2005. - Ч. 2. - 2005. - 211 с.
4. Грабенский В. История польского народа / Владислав Грабенский. - Мн. : МФЦП, 2006. - 798 с.
5. Дворник Фр. Славяне в европейской истории и цивилизации. - М., 2001.
6. Дильонгова Г. Історія Польщі : 1795–1990 / Г. Дильонгова ; [пер. з польської М. В. Кірсенка]. - К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2007. - 240 с.
7. Каждан А. П., Литаврин Г. Г. Очерки истории Византии и южных славян. Изд. 2-е испр. - СПб., 1998.
8. Камінський А. С. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів : 1505–1795. Громадяни, їхня держава, суспільство, культура / Анджей Сулима Камінський ; [пер. з польської Я. М. Стріхи]. - К. : Наш час, 2011. - 264 с.
9. Кісь Я.П. Етногенез слов'ян. - Львів, 1985.
10. Костомаров Н.И. Славянская мифология. - М., 1991.
11. Лаптева Л.П. История Чехии периода феодализма (V в. - 1648). - М., 1993.
12. Лаптева Л.П. История Чехии периода позднего феодализма и раннего нового времени (1648 - 1849). - М., 1998.
13. Лаптева Л.П. Гуситское движение в освещении современников: Источники и материалы для практических занятий. - М., 1992.
14. Лаптева Л.П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма. - М., 1985.
15. Литаврин Г. Г., Наумов Е. П. Межэтнические связи и межгосударственные отношения на Балканах в VI—XII вв. // Раннефеодальные государства на Балканах. VI—XII вв. М., 1985. С. 285-313.
16. Мельников Г. П. Культура Польши X - начала XVII в. // История культур славянских народов. В 3 тт. Т. I. Древность и Средневековье. М., 2003.
17. Мельников Г. П. Культура Словении, Хорватии и Далмации, Словакии в Средние века и эпоху Возрождения // История культур славянских народов. В 3 тт. Т. I. Древность и Средневековье. М., 2003.
18. Мельников Г. П. Культура Чехии X - начала XVII в. // История культур славянских народов. В 3 тт. Т. I. Древность и Средневековье. М., 2003.
19. Мыльников А.С. Культура чешского Возрождения. - М., 1982.
20. Нидерле Л. Славянские древности. - М., 1956.
21. Очерки истории культуры славян. - М., 1996.
22. Петров В.П. Походження слов'ян. - К., 1991.
23. Раннефеодальные государства на Балканах VI - XII вв. - М., 1985.
24. Рыбаков Б.Я. Язычество древних славян. - М., 1981.
25. Седов В.В. Происхождение и ранняя история славян. - М., 1979.
26. Седов В. В. Славяне. Историко-археологическое исследование. - М.: Институт Археологии РАН, Знак, 2005. - Режим доступа: http://www.historylib.org/historybooks/V--V--Sedov_Slavyane--Istoriko-arkheologicheskoe-issledovanie/29

27. Титова Л.Н. Чешская культура первой половины XIX в./ Л.Н. Титова. – М.: Ин-т славяноведения и балканистики, 1991. – 232 с.
28. Тортика А.А. Некоторые проблемы этнической истории и археологии протоболгар // Болгарский ежегодник. – Т.2. – Харьков - София, 1996.
29. Трубачев О.М. Этногенез и культура древнейших славян. Лингвистические исследования. – М.: Наука, 2003. – 489 с.
30. Фаминцын А.С. Божества древних славян. – СПб., 1995. – 336 с. – Режим доступа: http://naturalworld.ru/kniga_bojestva-drevnih-slavyan.htm
31. Флоря Б.Н. Отношения государства и церкви у восточных и западных славян. Эпоха средневековья / Б. Н. Флоря; Отв. ред. Л. В. Милов; Рос. акад. наук, Ин-т славяноведения и балканистики. - М. : ИСБ, 1992. - 157,[1] с.
32. Фрейдзон В. И. История Хорватии. Краткий очерк с древнейших времен до образования республики (1991 г.). – СПб.: Алетейя, 2001. - 318 с.
33. Этногенез, ранняя этническая история и культура славян. – М.: Наука, 1985. – 90 с. – Режим доступа: http://www.inslav.ru/images/stories/pdf/1985_Etnogenez_rannaja_etniceskaja_istorija_i_kultura_slavyan.pdf
34. Этноязыковая и этнокультурная история Восточной Европы [Текст] : сборник / отв. ред. В. Н. Топоров [и др.] ; РАН, Институт славяноведения и балканистики. - М. : Индрик, 1995. - 370 с.

Переклады джерел

1. *Адам Бременский*. Славянские хроники / Адам Бременский, Гельмольд из Босау, Арнольд Любекский ; пер. с лат. И. В. Дьяконова, Л. В. Разумовской. – М. : Русская панорама, 2011. – 584 с. – (Mediaevalia).
2. Галл Аноним. Хроника и деяния князей или правителей польских / Галл Аноним ; АН СССР, Ин-т истории, Ин-т славяноведения. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – 171 с.
3. *Гельмольд*. Славянская хроника. – М.: Издательство АН СССР, 1963. – 300 с.
4. *Длugoш Ян*. Грюнвальдская битва. – М.: Изд. АН СССР, 1962. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/rus5/Dlugos/framepred.htm>
5. *Длugoш Ян*. История Польши [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.drevlit.ru/texts/d/dlugosh11.php>
6. *Калиганов И.И., Польшанский Д.И.* Родник Златоструйный. Памятники болгарской литературы IX-XVIII вв. – М., 1990.
7. *Козьма Пражский*. Чешская хроника. – М.: Изд. АН СССР, 1962. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/rus/Cosmas/framekniga1.htm>
8. *Константин Багрянородный*. Об управлении империей. – М.: Наука, 1991. – Режим доступа: http://krotov.info/acts/10/porfirog/konst_00.html
9. *Лаврентий из Бржезовой*. Гуситская хроника. - М., 1962.
10. *Меховский М.* Трактат о двух Сарматиях / Матвей Меховский. – Рязань : Александрия, 2009. – 494 с.
11. *Прокопий Кесарийский*. Война с персами. Война с вандалами. Тайная история. – М.: Наука, 1993. – Режим доступа: <http://militera.lib.ru/h/caesariensis/index.html>
12. Свод древнейших письменных известий о славянах = Corpus testimoniorum vetustissimorum ad historiam slavica[m] pertinentium : в 2-х т. / сост. Л. А. Гиндин [и др.] ; РАН, Ин-т славяноведения и балканистики. – М. : Восточная литература, 1994. – Т. 1 : I–VI вв. – 1994. – 470 с.

13. Свод древнейших письменных известий о славянах = Corpus testimoniorum vetustissimorum ad historiam slavica pertinentium : в 2-х т. / сост. Л. А. Гиндин [и др.] ; РАН, Ин-т славяноведения и балканистики. – М. : Восточная литература, 1994. – Т. 2 : VII–IX вв. / сост. С. А. Иванов [и др.]. – 1995 – 590 с.

14. *Сикст из Оттерсдорфа*. Хроника событий, свершившихся в Чехии в бурный 1547 год. – М., 1989.

15. Сказания о начале славянской письменности. – М., 1981.

16. *Сказания о начале Чешского государства* и древнерусской письменности. – М., 1970.

17. *Фома Сплитский*. История архиепископов Салоны и Сплита. – М., 1997.

18. *Щавелева Н. И.* Польские латиноязычные средневековые источники : тексты, перевод, комментарий / Н. И. Щавелева ; отв. ред. В. Л. Янин ; [АН СССР, Ин-т истории СССР]. – М. : Наука, 1990. – 210 с.

Інформаційні ресурси

1. Восточная литература. Средневековые исторические источники Востока и Запада [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info>

2. Biblioteka Narodowa [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bn.org.pl/>. – Назва з титулу екрана.

3. Central Archives of Historical Records in Warsaw [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.agad.archiwa.gov.pl/>. – Назва з титулу екрана.

4. Ветар са Балкана [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vetarsabalkana.com/istoriya3> – Назва з титулу екрана.

5. История Чехии в датах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.czechiainfo.ru/history/> – Назва з титулу екрана.

6. О Болгарии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aboutbulgaria.biz/bulgaria/history/> – Назва з титулу екрана.

7. Институт славяноведения РАН [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.inslav.ru/> – Назва з титулу екрана.

